

تعیین تأثیر عوامل درونی و بیرونی آموزشی بر سواد خواندن دانش‌آموزان^۱

ستاره موسوی^۲

دانش آموخته دکتری برنامه درسی دانشگاه اصفهان و آموزگار ابتدایی (نویسنده مسئول)

نجمه باجلان

دانشجوی دکتری زبان و ادبیات فارسی دانشگاه آزاد اسلامی نجف آباد

چکیده

هدف از پژوهش حاضر، تعیین تأثیر عوامل درونی و بیرونی آموزشی بر سواد خواندن دانش‌آموزان می‌باشد. در این تحقیق از روش تحقیق توصیفی-پیمایشی و علی-مقایسه‌ای استفاده شده است. جامعه آماری در این تحقیق عبارت است از کلیه دانش‌آموزان دختر پایه پنجم دبستان شهر اصفهان می‌باشند که با استفاده از نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چند مرحله‌ای و سپس به صورت تصادفی ۱۰۰ نفر انتخاب شدند. آزمون خواندن فارسی و پرسشنامه دیگر عوامل موثر بر خواندن (درونی-بیرونی) می‌باشد. نتایج نشان داده است میانگین نمره امکانات و جو مدرسه برای خواندن ۲/۰۱ (از ۵) با انحراف معیار ۰/۸۹ بوده و میانگین فعالیت‌های کلاسی برای خواندن ۲/۹۵ با انحراف معیار ۰/۶۴ شد، که هر دو کمتر از سطح متوسط ۳ می‌باشند که در نهایت تأثیر عوامل درون‌آموزشگاهی در خواندن معنی‌دار نشد. در عوامل بیرون-آموزشگاهی، تأثیر طبقه اجتماعی و تلاش والدین برای بهبود خواندن، در ضریب اطمینان ۰/۹۵ معنی‌دار شدند. نتایج نشان داد که رابطه بین نمره و عوامل درون‌آموزشگاهی (جو و امکانات مدرسه و روش تدریس) و بیرون‌آموزشگاهی (تلاش والدین برای بهبود سواد خواندن فرزندان، طبقه اجتماعی، سواد خواهر و برادر) معنی‌دار بوده و ۳۸ درصد از واریانس معدل دانش‌آموزان از روی متغیرهای فوق قابل پیش‌بینی است.

کلید واژه‌ها: آموزش و پرورش، سواد خواندن فارسی، دانش آموز.

۱. مقدمه

۱.۱. بیان مسأله

نقش زبان از دو جهت حائز اهمیت است: نخست آنکه وسیله‌ای برای ارتباط اجتماعی است و دوم اینکه وسیله‌ای است برای تفکر. یکی از وجوه زبان، خواندن می‌باشد که به دریافت و رمزگشایی زبان دیگران مربوط می‌شود (رضانی، ۱۳۸۲). به نظر Nelson (۱۹۸۴) و Selemen (۱۹۸۶) زبان اساسی‌ترین رسانه‌ای است که از طریق آن، اغلب یادگیری‌های اجتماعی و تحصیلی کودکان در مدرسه تحقق می‌یابد. از این رو مشکلات مربوط به خواندن و یادگیری زبان می‌تواند زمینه‌ساز مشکلات جانبی در سایر یادگیری‌ها باشد (Halahan & Kauffman، ترجمه ماهر، ۱۳۷۱). تحقیقات نشان داده است که یکی از عوامل مهم ترک تحصیل و ناهنجاری‌های اجتماعی ناتوانی در خواندن می‌باشد. علاوه بر این خواندن را یکی از عوامل مهم پیشرفت و عنصری لذت‌بخش برای فرد دانسته‌اند (ناعمی، ۱۳۷۷). Dopano (۲۰۰۳) اظهار می‌دارد دانش‌آموزان با مهارت بالای سواد خواندن عمدتاً فراگیران موفق‌تری هستند (کریمی، ۱۳۸۲). شاید ایران از نظر اقتصاد و سیاست به اندازه کشورهای دیگر حرفی برای گفتن ندارد اما از نظر فرهنگی آداب و رسوم موجود در ادبیات کهن ما گواه این موضوع است اگر ما ایرانیان برای اندیشه فرهنگی‌مان مخاطب مناسبی را برگزینیم می‌توانیم زبان و فرهنگ ایرانی را مانند زبان انگلیسی جهانی کنیم (پاشایی، علوی مقدم، ۱۳۸۸)، بنابراین مهارت خواندن یکی از مهم‌ترین نیازهای یادگیری دانش‌آموزان در زندگی امروزی است و زمینه بسط فرهنگ و ادبیات ایران را فراهم می‌سازد (کمالی، ۱۳۸۴).

۱.۲. اهمیت و ضرورت تحقیق:

یونسکو، سواد خواندن را معیاری مناسب برای سنجش پیشرفت آموزشی و تخمین بهبود آن می‌داند (UNDP، ۲۰۰۲) این سازمان اشاره می‌کند که رابطه‌ای قوی بین سطح سواد خواندن و پیشرفت در جوامع وجود دارد. تحقیقات درباره خواندن روی عوامل شناختی و اجتماعی مرتبط با خواندن مانند آگاهی واج‌شناختی و زمینه اقتصادی-اجتماعی کودک تمرکز کرده‌اند (Chiu, & Ko، ۲۰۰۵).

مطالعات پژوهشی در مورد مهارت خواندن نشان داده که خواندن یک فعالیت شناختی پیچیده است که برای کسب عملکرد خوب حیاتی است (Alfassi، ۲۰۰۴). قائد امینی، کیامنش و قربانی (۱۳۹۳)، سبحانی، احمدی و صغر پور (۱۳۹۱)، قاسمی و همکاران (۱۳۹۱)، Tarelli, Stubbe، (۲۰۱۰)، Cunningham (۲۰۰۸)، Martin، Mullis (۲۰۱۲)، اوی (۲۰۱۰)، Chansa-Kabali & Westerholm، (۲۰۱۴) Al-Matalka، (۲۰۱۴) و Timkey (۲۰۱۵) در این زمینه به بررسی تحقیقاتی پرداختند. در این راستا پژوهش حاضر به بررسی نقش عوامل درونی و برونی در مهارت‌های خواندن پرداخته است.

از مؤلفه‌های مهم تاثیرگذار سواد خواندن تأثیر محیط خانواده و محیط مدرسه بر سواد خواندن است. با این حساب، عوامل درون‌آموزشگاهی و برون‌آموزشگاهی در کنار توانایی فردی دانش‌آموزان از عوامل اصلی تاثیرگذار در پیشرفت تحصیلی و به دنبال آن در سواد خواندن است (Matsumura et al، ۲۰۱۳). این موارد در ادامه مورد بررسی قرار خواهند گرفت.

۱.۳. پیشینه پژوهش:

گیلک و همکاران (۱۳۹۷) نشان دادند اثر وضعیت اقتصادی - اجتماعی خانواده بر عادات مطالعه دانش‌آموزان، وضعیت اقتصادی - اجتماعی خانواده بر سواد خواندن دانش‌آموزان، همچنین عادات مطالعه دانش‌آموزان بر سواد خواندن آنان مثبت و معنادار است. نتیجه مقایسه اختلاف کای اسکوئر مدل‌های دو گروه دخترها و پسرها، حکایت از نبود تفاوت آماری معنادار است.

نتایج پژوهش حسن زاده (۱۳۹۷) نشان داد نقش حمایتی والدین در عملکرد سواد خواندن فرزندان به طور مستقیم و غیر مستقیم از طریق نگرش ها و منابع آموزشی اثرگذار است.

نتایج حاصل از پژوهش حسینی (۱۳۹۷) نشان داد که روش یادگیری مشارکتی همیاری در مقایسه با روش یادگیری انفرادی و سنتی سبب پیشرفت تحصیلی و یادگیری بهتری در فراگیران می شود.

امامی (۱۳۹۶) ضمن بیان اهمیت عنصر لحن در فهم و تفسیر فارسی هشتم، به کاربرد انواع لحن نیز پرداخته شده است. بررسی درس های فارسی هشتم در دو محور عمودی و افقی بر اساس روش توصیفی- تحلیلی نشان می دهد که مؤلفان محترم این کتاب، برای پرورش مهارت خوانداری متن های مناسبی را گزینش کرده اند.

نتایج قائد امینی، کیامنش و قربانی (۱۳۹۳) نشان داد ضمن این که نقش وضعیت اقتصادی- اجتماعی، فعالیت های خواندن در خانه خودپنداره خواندن و نگرش به خواندن دانش آموز بر پیشرفت سواد خواندن تأیید شد. در مجموع، نتایج پژوهش نشان داد که وضعیت اقتصادی- اجتماعی نقش مهمی در تبیین و پیش بینی واریانس پیشرفت خواندن دارد.

پژوهش سبحانی، احمدی و صغر پور (۱۳۹۱) نشان داد در بعد متون اطلاعاتی، ادبی، مهارت خواندن بین دانش آموزان دو زبانه ای که آموزش راهبردهای فراشناخت را دریافت کرده اند با دانش آموزان دوزبانه ای که این آموزش را دریافت نکرده اند تفاوت معناداری وجود دارد.

نتایج پژوهش قاسمی و همکاران (۱۳۹۱) حاکی از آن است که تفاوت معنی داری بین روش های تدریس سنتی و فعال در افزایش میزان سواد خواندن و درک مطالب درسی وجود ندارد. تاثیر تعامل میان الگوهای تدریس و جنسیت بر نمرات خواندن دانش آموزان معنی دار بوده است. دیباچی (۱۳۹۰) بیان می دارد که میزان انطباق محتوای کتاب های بخوانیم و بنویسیم پایه سوم و چهارم ابتدایی کتاب های درسی با مهارت اصلی درک مطلب براساس مطالعه ی پرلز متفاوت است و فرآیندهای تمرکز و بازیابی اصلاحات، نتیجه گیری مستقیم، بررسی و ارزیابی محتوا، در کتاب فارسی چهارم بیشتر از پایه ی سوم مورد تاکید است و بیشترین مشکل در تفسیر و تلفیق اطلاعات می باشد.

Tarelli, & Stubbe (۲۰۱۰) نشان دادند که میان وضعیت اقتصادی و اجتماعی خانواده ها و مهارت های خواندن دانش آموزان رابطه معنادار و قوی وجود دارد.

کانینگهام (۲۰۰۸) بیان می کند محیط های غنی، تحریک کننده فعالیت های چالشی با خزانه بزرگ تری از رفتارها مانند سؤال کردن، پاسخ دادن و پیچیدگی تعاملات زبانی می باشد. Nickoli, Hendricks., Hendricks and Smith (۲۰۰۴) بیان می کنند که محیط سواد خانه به طور معناداری بر توسعه نگرش مثبت خواندن در کودکان تأثیر دارد.

در مطالعات پرلز، فعالیت های اولیه سواد، فعالیت هایی است که دانش آموز قبل از ورود به مدرسه یاد گرفته و آنها را انجام می دهد. این فعالیت ها هم به صورت رسمی و هم غیر رسمی به وی آموزش داده می شود (Mullis et al, ۲۰۰۶). فعالیت های اولیه سواد شامل کتاب خواندن، قصه گفتن، آواز خواندن بچه ها، بازی با اسباب بازی های الفبایی، صحبت کردن درباره کارهای انجام شده، صحبت کردن درباره آنچه خوانده است، بازی با کلمات، نوشتن حروف یا کلمات، خواندن تابلوها و برجسبها با صدای بلند، رفتن به کتابخانه و خواندن تابلوهای خیابان است (Murray, ۲۰۰۹).

در یادگیری این فعالیتها کمک والدین نقش به سزایی دارد. Dana (۲۰۰۴)، Samuelsson et al (۲۰۰۸) و Conlon et al (۲۰۰۸) به تأثیر فعالیت های اولیه سواد بر پیشرفت سواد خواندن پرداخته و آن را عاملی مهم در پیشرفت سواد خواندن می دانند.

در پژوهش های Martin, & Mullis (۲۰۱۲)، Trong, & Kennedy (۲۰۰۵)، Mullis et al (۲۰۰۷)، به تاثیر عوامل برون مدرسه ای از جمله محیط خانواده پرداخته شده است. Mullis, Martin. Kennedy, Foy (۲۰۰۷) عوامل موثر بر عملکرد سواد خواندن را در چهار دسته عوامل مربوط به دانش آموز، والدین، معلم و مدرسه بر می شمردند. Chansa-Kabali & Westerholm (۲۰۱۴) گزارش کرده است که نگرش خواندن والدین و شرایط محیطی خانواده بطور قابل ملاحظه ای مهارت های اولیه خواندن فرزندان را پیش بینی میکند و همچنین سطح سواد خانواده یک عنصر مهم در فرآیند یادگیری و مهارت های خواندن فرزندان می باشد Al-Matalka (۲۰۱۴) در پژوهش خود به این نتیجه رسید که رابطه ی معناداری بین وضعیت شغلی و درآمد پدر خانواده با میزان مشارکت آنها در آموزش و یادگیری فرزندان وجود دارد. Timkey (۲۰۱۵) نشان داد که بین نگرشهای والدین و دستاوردهای سواد دانشآموزان رابطه معناداری وجود دارد.

۱.۴. اهداف و سؤالات پژوهش

هدف اول پژوهش: تعیین تاثیر عوامل درون‌آموزشگاهی در کیفیت توانایی خواندن.
 هدف دوم پژوهش: تعیین تاثیر عوامل برون‌آموزشگاهی در کیفیت توانایی خواندن.
 سؤال اول پژوهش: عوامل درون‌آموزشگاهی تأثیرگذار در کیفیت توانایی خواندن چه می‌باشد؟
 سؤال دوم پژوهش: عوامل برون‌آموزشگاهی تأثیرگذار در کیفیت توانایی خواندن چه می‌باشد؟

۱.۵. روش پژوهش

روش انجام پژوهش در این تحقیق از نوع توصیفی - پیمایشی و علی - مقایسه‌ای است.

۱.۶. جامعه آماری و روش گردآوری داده ها

جامعه آماری در این تحقیق عبارت است از کلیه دانش‌آموزان دختر پایه پنجم دبستان شهر اصفهان که در سال تحصیلی ۹۷-۹۸ مشغول به تحصیلی می‌باشند که تعداد آنها ۱۲۸۳۶ نفر می باشد. با استفاده از نمونه گیری تصادفی خوشه ای چند مرحله ای ابتدا از بین ۵ ناحیه ، یک ناحیه به صورت تصادفی انتخاب و از بین ۹۰ مدرسه ابتدایی دخترانه یک مدرسه و سپس به صورت تصادفی ۱۰۰ نفر انتخاب شدند و پرسشنامه سواد خواندن در بین آنها توزیع شد. در این پژوهش از سه ابزار استفاده شده که درباره آنها توضیحاتی به شرح زیر ارائه می‌شود: آزمون خواندن فارسی، پرسشنامه عوامل مؤثر در سواد خواندن (درونی و بیرونی).

۱.۷. روایی و پایایی

روایی محتوای پرسشنامه با کمک نظر ۶ نفر متخصصان تایید شد. با توجه به این که اکثر گویه‌های این دو ابزار از پرلز گرفته شده و با فرمت کلی آن تهیه شده در مرحله بعد با مشورت استادان و افراد متخصص تکمیل و آماده شده است. اجرای آزمایشی که از ۳۶ دانش‌آموز برای پرسشنامه دانش‌آموزان به عمل آمد. نتایج نشان داد که دو پرسشنامه از اعتبار مناسبی برخوردارند. آلفای پرسشنامه ۹۰ که این مقدار در تحقیقات علوم انسانی قابل قبول هستند.

۱.۸. یافته های پژوهش

سؤال اول پژوهش: عوامل درون‌آموزشگاهی تأثیرگذار در کیفیت توانایی خواندن چه می‌باشد؟

جدول شماره ۱. مقایسه میانگین نمره پاسخ سوالهای مربوط به جو و امکانات مدرسه برای خواندن با میانگین

مورد انتظار (۳)

مؤلفه / آماره	میانگین	انحراف معیار	خطای انحراف معیار
امکانات مدرسه	۲/۰۱	۰/۸۹	۰/۸۸

یافته‌های جدول (۱) نشان می‌دهد میانگین نمره امکانات و جو مدرسه برای خواندن ۲/۰۱ با انحراف معیار ۰/۸۹ بوده است. مقایسه میانگین نمره پاسخ‌ها با میانگین مورد انتظار نشان می‌دهد امکانات و جو مدرسه برای خواندن فراگیران کمتر از سطح متوسط بوده است.

بخش دوم سؤال دوم: تدریس در کلاس

جدول شماره ۲. مقایسه میانگین نمره پاسخ سوالهای مربوط به روش تدریس و فعالیت‌های مربوط به کلاس با

میانگین مورد انتظار (۳)

مؤلفه / آماره	میانگین	انحراف معیار	خطای معیار
روش و فعالیت‌های کلاسی	۲/۹۵	۰/۶۴	۰/۰۶۲

یافته‌های جدول نشان می‌دهد میانگین نمره روش و فعالیت‌های کلاسی برای خواندن ۲/۹۵ با انحراف معیار ۰/۶۴ بوده است. مقایسه میانگین نمره پاسخ‌ها با میانگین مورد انتظار نشان می‌دهد امکانات و جو مدرسه برای خواندن فراگیران کمتر از سطح متوسط بوده است.

یافته‌ها نشانگر آن هستند که رابطه بین نمره و متغیرهای درون‌آموزشگاهی (جو و امکانات مدرسه - روش تدریس و فعالیت‌های کلاسی) ۰/۰۴۲ می‌باشد. در واقع این حاکی از این است که فقط ۰/۰۰۲ درصد از واریانس معدل دانش‌آموزان از روی متغیرهای فوق قابل پیش‌بینی است. نتایج نشان می‌دهد که تأثیر متغیرهای درون‌آموزشگاهی بر سواد خواندن دانش‌آموزان با ضریب اطمینان ۰/۰۵، ۰/۹۱۹ می‌باشد. این بدین معنی است که تأثیر این دو عامل درون‌آموزشگاهی (جو و امکانات مدرسه - روش تدریس و فعالیت‌ها معلم) بر سواد خواندن دانش‌آموزان معنی‌دار نیست.

آزمون به عمل آمده از تأثیر متغیرهای درونی آموزشگاهی (جو و امکانات مدرسه - روش تدریس فعالیت‌های کلاسی) بر روی نمره خواندن، معنی‌دار نشدند. سطح معنی‌داری جو و امکانات مدرسه ۰/۸۵ و روش تدریس فعالیت‌های کلاسی ۰/۶۸ بوده و هیچ کدام معنی‌دار نیستند.

سؤال دوم پژوهش: عوامل برون‌آموزشگاهی تأثیرگذار در کیفیت توانایی خواندن چه می‌باشد؟

جدول شماره ۳. شماره مقایسه میانگین نمره پاسخ سوالهای مربوط به عوامل برون‌آموزشگاهی با

میانگین مورد انتظار ۳

مؤلفه / آماره	فراوانی	میانگین	انحراف معیار
	۳۵۶	۳/۰۴	۰/۹۳

یافته‌های جدول ۳ نشان می‌دهد میانگین نمره عوامل برون‌آموزشگاهی پرسیده شده از دانش‌آموزان، ($M=3/04$) با انحراف معیار $0/93$ می‌باشد. مقایسه میانگین نمره پاسخ‌ها با میانگین مورد انتظار نشان می‌دهد عوامل برون-آموزشگاهی برای خواندن فراگیران کمی بیش از سطح متوسط بوده است. با توجه به سؤالات این زمینه، این میانگین حاکی از این است که والدین برای خواندن فرزندان خود اهمیت قایلند.

نتایج نشان می‌دهد بین عوامل برون‌آموزشگاهی و نمره همبستگی وجود دارد. همبستگی انجام شده بین دو متغیر نشان داد که همبستگی $0/145$ در سطح معنی‌داری $0/05$ نشانگر وجود رابطه بین دو متغیر نمره و عوامل برون‌آموزشگاهی می‌باشد. به غیر از سواد برادر، متغیرهای دیگر با نمره همبستگی دارند. در واقع متغیر تلاش والدین برای بهبود خواندن فرزندان با همبستگی $0/145$ و سواد خواهران با همبستگی $0/106$ در سطح معنی‌داری $0/05$ و طبقه اجتماعی با همبستگی $0/309$ در سطح معنی‌داری $0/01$ با نمره کسب شده توسط دانش‌آموزان رابطه دارد. رابطه بین نمره و متغیرهای برون‌آموزشگاهی (تلاش والدین برای بهبود، طبقه اجتماعی، سواد خواهر و سواد برادر) $0/116$ می‌باشد ($P=0/001$). در واقع این حاکی از این است که $0/11$ درصد از واریانس معدل دانش‌آموزان از روی متغیرهای فوق قابل پیش‌بینی است. تأثیر عوامل برون‌آموزشگاهی بر خواندن معنی‌دار است ($P=0/001$).

تأثیر طبقه اجتماعی خانواده دانش‌آموزان از نظر مکتب مالی و تلاش والدین برای بهبود خواندن به ترتیب با $0/043$ ، $0/043$ در ضریب اطمینان $0/95$ معنی‌دار شدند.

۳. بحث و نتیجه گیری

نتایج نشان می‌دهد امکانات و جو مدرسه برای خواندن فراگیران کمتر از سطح متوسط بوده است. عوامل مربوط به جو و امکانات مدرسه با نمره دانش‌آموزان در خواندن ارتباط چندانی ندارد. در مطالعات پرلز اغلب کشورهای شرکت‌کننده از در دسترس بودن منابع و امکانات مدرسه بخصوص کتابخانه خود خبر داده‌اند (کریمی، ۱۳۸۴). یافته‌ها نشان داد میانگین نمره روش و فعالیت‌های کلاسی برای خواندن $2/95$ با انحراف معیار $0/64$ بوده است. Eur (۱۹۹۶، ص ۸۶) بر این باور است عمل خواندن از جهات بسیاری، بخاطر تبادل افکار و تعامل بین دانش‌آموز و معلم، سازنده است (Corminer, and Dea, ۲۰۰۶) از متخصصان دیگری که مدافع خواندن در کلاس و فعالیت‌های جمعی‌اند، باید به Brown (۱۹۹۴) اشاره کرد، در واقع اهمیتی که به ایجاد عادات درست خواندن می‌دادند بیشتر از مطالعه بی‌برنامه بود (خاوری، ۱۳۸۳). همچنین سلیمانی (۱۳۷۹) به این نتیجه رسیده است که کودکان باید توسط معلم خود به هجاها و واحدهای درون‌هجایی آن آشنایی پیدا کنند. در همه کشورها ارتباط مثبتی بین عملکرد خواندن دانش‌آموزان در مدرسه و درگیر بودن آنها در فعالیت‌های سواد خواندن قبل از ورود به مدرسه (مانند خواندن، قصه‌گویی، شعرخوانی، و...) وجود دارد. در این میان نتایج نشان داده است که آندسته از خانواده‌هایی که با فرزندان خود به مقوله‌هایی چون خواندن، قصه‌گویی، شعرخوانی، پرداخته بودند عملکرد بهتری از سایرین داشته‌اند (کریمی، ۱۳۸۴). Danir and Pollachak (۱۹۸۹، ترجمه کیوانی، ۱۳۷۸) در مصاحبه‌هایی که با والدین خوانندگان قوی داشتند، نتیجه گرفتند که مادران این کودکان در مقایسه با مادران کودکان بی‌سواد، سطح تحصیلات بالایی داشته و از شغل و جایگاه مناسبی در جامعه برخوردار بوده‌اند و پدران آنها نیز خوانندگان قوی بوده و بیش از پدران کودکان ضعیف در خواندن برای فرزندان خود کتاب می‌خوانند.

همانطور که مشاهده می‌شود نتایج تحقیقات گذشته در راستای این تحقیق می‌باشد. در واقع در خانواده‌هایی که فرهنگ خواندن، حساسیت برای آموزش خواندن، میزان مطالعه والدین و وجود کتاب‌های کودکان گزارش شده است دارای عملکرد بالایی از خواندن بودند. از نظر Thurgson (۱۹۹۸) گروه قابل ملاحظه‌ای از خوانندگان ضعیف که تعداد زیادی از کودکان خانواده‌های با سطح اقتصادی-اجتماعی پایین هستند، وقتی وارد مدرسه می‌شوند به طور

قابل ملاحظه‌ای در دامنه‌ی وسیعی از مهارت‌های خواندن دچار مشکل می‌شوند (Senechal, Basque & Leclair, 2006). همچنین به گفته‌ی لیون (۱۹۹۸) کودکانی که شدیداً در خطر شکست در خواندن هستند، آن دسته از کودکانی می‌باشند که در فقر زندگی می‌کنند. Danir and Pollachak (۱۹۸۹)، ترجمه‌ی کیوانی، (۱۳۷۸) در نتیجه گرفتند که پدر، مادر، خواهر و برادران این کودکان در مقایسه با کودکان ضعیف سطح تحصیلات بالایی دارند (Corminer, and Dea, 2006). Lyon (۱۹۹۸) هم بر این عقیده است کودکانی که شدیداً در خطر شکست در خواندن هستند، آن دسته از کودکانی هستند که در فقر زندگی می‌کنند (Dana et al., 2013)

منابع و مأخذ

- امامی، محمد (۱۳۹۶)، «بررسی و شناخت انواع لحن و پیوند آن با مهارت‌های خوانداری در کتاب فارسی هشتم (دوره اول متوسطه)». **پویش در علوم انسانی**، دوره ۲، شماره ۷، صص ۱۶-۳۱.
- پاشایی، محمدرضا؛ علوی مقدم، سید بهنام (۱۳۸۸)، «نقش زبان و ادب فارسی در هویت فرهنگی». **حافظ**، شماره ۶۲، صص ۳۳-۳۶.
- حسن زاده بارانی کرد، سودابه. (۱۳۹۶)، «نقش فعالیت‌های حمایتی والدین بر عملکرد سواد خواندن دانش آموزان: آزمون برابری مدل‌ها بر حسب جنسیت». **دو فصلنامه مطالعات برنامه ریزی آموزشی**، شماره ۱۱، صص ۱۰۴-۱۳۲.
- حسینی، مهدی. (۱۳۹۷)، «بررسی مقایسه‌ی سواد خواندن با استفاده از روش‌های تدریس مشارکتی همیاری و سنتی». **مجله دستاوردهای نوین در مطالعات علوم انسانی**، سال اول، شماره ۳، صص ۶۶-۸۲.
- خاوری، خسرو (۱۳۸۳)، «بررسی راهکارهای افزایش خواندن». **پژوهش زبان‌های خارجی**. چاپ ۱۸ ص، ۹۶-۸۳.
- دنیر، کا و پولچک. ا. (۱۳۷۸)، **روان‌شناسی خواندن**. ترجمه مجدالدین کیوانی. تهران: نشر دانشگاهی.
- دیباچی، صابر. (۱۳۹۰)، «انطباق محتوای کتاب‌های فارسی جدید دوره‌ی ابتدایی در پایه‌های سوم و چهارم با مهارت سواد خواندن براساس مطالعه بین‌المللی پرلز»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور تهران.
- سبحانی، عبدالرضا؛ احمدی، امین؛ صغریور، بهشته. (۱۳۹۱)، «تبیین رابطه بعد فراشناختی برنامه درسی پنهان با مهارت خواندن دانش آموزان چهارم ابتدایی دو زبانه». **فصلنامه رهبری و مدیریت آموزشی**، سال ششم، شماره ۱، صص ۷۱-۸۵.
- سلیمانی، زهرا (۱۳۷۹)، «بررسی آگاهی واج‌شناختی و خواندن در کودکان ۵/۵ و ۶/۵ ساله». **فصل‌نامه توانبخشی**، دوره ۱(۲)، صص ۳۵-۲۷.
- قاسمی، محمود؛ تاجیک اسماعیلی، عزیزالله؛ مثنوی، امیر. (۱۳۹۱)، «مقایسه اثر روش‌های تدریس فارسی معلمان بر افزایش میزان سواد خواندن و درک مطالب درسی دانش آموزان پایه چهارم ابتدایی شهر تهران». **نشریه علوم تربیتی**، سال ۱۹، شماره ۲، صص ۶۷-۸۶.
- قائد امینی، رقیه؛ کیامنش، علیرضا؛ قربانی، رقیه. (۱۳۹۳)، «رابطه بین وضعیت اقتصادی اجتماعی خواندن در خانه، خودپنداره و نگرش دانش آموزان به خواندن با عملکرد سواد خواندن دانش آموزان». **فصلنامه پژوهش در برنامه ریزی درسی**، شماره ۴۱، صص ۸۸-۱۰۳.
- کریمی، عبد العظیم (۱۳۸۶)، **نتایج مطالعه بین‌المللی پیشرفت سواد خواندن** (پرلز ۲۰۰۶). تهران: انتشارات تک نگاشت.
- کریمی، عبد العظیم (۱۳۸۳)، **نتایج مطالعه بین‌المللی پیشرفت سواد خواندن** (پرلز ۲۰۰۱)، تهران: انتشارات تک نگاشت
- کریمی، عبد العظیم (۱۳۸۴)، «بررسی نتایج مطالعه‌ی بین‌المللی سواد خواندن (پرلز ۲۰۰۱)». **فصلنامه تعلیم و تربیت**، شماره ۱، صص ۵۸-۷۶
- گیلک، عبدالامیر؛ مکتبی، غلامحسین؛ شهنی ییلاق، منیجه؛ امیدیان، مرتضی. (۱۳۹۷)، «رابطه علی عوامل خانوادگی و سواد خواندن دانش آموزان پایه چهارم ابتدایی کشور با میانجیگری ارزش‌گذاری به خواندن و عادات مطالعه دانش آموزان (براساس داده‌های پرلز ۲۰۱۱)». **فصلنامه خانواده و پژوهش**، سال ۱۵، شماره ۴۰، صص ۷۱-۹۶.
- Alfassi, M. (2004). Reading to learn: Effects of combined strategy instruction on high school students. *Journal of Educational Research*, 97(4), 171-184.
- Al-Matalaka, F. I. (2014). The Influence of Parental Socioeconomic Status on their Involvement at Home. *International Journal of Humanities and Social Science*, 4(5), 146-154
- Brown, H.D. (1994). *Principles of language learning and teaching*. (3rd edition). Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall Regents. PP 134-152.

- Chansa-Kabali, T., & Westerholm, J. (2014). The Role of Family on Pathways to Acquiring Early Reading Skills in Lusaka? s Low-Income Communities. *Human Technology: An Interdisciplinary Journal on Humans in ICT Environments*, 10(1), 5-21
- Chiu, C. H. and Ko, H. W (2005). Relations between parental factors and children's reading behaviors and attitudes: Results from PIRLS 2005 Field Test in Taiwan, retrieved from www.iea.nl/fileadmin/user_upload/IRC2006/IEA.../Chiu-Ko.pdf
- Corminer, P., and Dea, S.(2006). Distinctive Patterns of Relationship of Phonological Awareness and Working Memory With Reading Development. *Reading and Writing: An Interdisciplinary Journal*, 9; 193- 206.
- Cunningham, D. D (2008). Literacy environment quality in preschool and children's attitudes toward reading and writing. *Literacy Teaching and Learning*, 12(2), 19-36.
- Dana, D (2004). The effects of early literacy activities upon reading achievement in grade four in eastern European countries. Paper Presented at the 1st IEA International Research Conference Nicosia, Cyprus.
- Epeçan, C. & Epeçan, C. (2010). Socio-economic and culture factors effecting self-efficacy on reading comprehension. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 666-671.
- Howie, S. (2010). The relationship between early childhood backgrounds and reading achievement in low and high achieving countries in PIRLS 2006. In Paper for the International Research Conference of the International Association for the Evaluation of Educational Achievement Gothenburg, Sweden
- Martin, M.O., & Mullis, I.V.S. (Eds.). (2012). *Methods and Procedures in TIMSS and PIRLS 2011*. TIMSS & PIRLS International Center, Lynch School of Education, Boston College.
- Matsumura, L. C, Garnier, H. E, Spybrook, J. (2013). Literacy Coaching to Improve Student Reading Achievement: A multi-level mediation model . *Learning and Instruction*. Vol, 25. PP 35-48.
- Mullis, I.V.S., Martin, M.O., Gonzalez, E.J., & Kennedy, A.M.(2003). PIRLS 2001 international report: IEA's study of reading literacy achievement in primary schools. TIMSS & PIRLS International Center, Lynch School of Education, Boston College.
- Mullis, I., Martin, M., Kennedy, A., Foy, P. (2007). PIRLS 2006 Intentional Report . Boston College: TIMSS & PIRLS study center.
- Murray, C (2009). Parent and teacher relationships as predictors of school engagement and functioning among low-income urban youth, *Journal of Early Adolescence*, 29 (3). 376-404
- Nickoli, A., Hendricks, C., Hendricks, J., and Smith, A (2004). *Understanding the relationship between attitudes toward reading and home literary environment*, retrieved from www.americanreadingforum.org/.../04.../Nickoli_Hendricks_ARF_04.pdf
- Samuelsson, S., Byrne, B., Olson, R. K., Hulslander, J., Wadsworth, S., Corley, R., Willcutt, E. G. & DeFries, J. C (2008). *Response to early literacy instruction in the United States, Australia and Scandinavia: a behavioral-genetic analysis*. Available on site: www.elsevier.com/locate/indif.
- Senechal, M., Basque, M. T., & Leclaire, T. (2006). Morphological knowledge as revealed in children's spelling accuracy and reports of spelling strategies. *Journal of Exceptional Child Psychology*, 95, 231-254.
- Tarelli, I., & Stubbe, T. C. (2010). Home literacy environment and reading achievement: A model for determining the relationship between socio-economic status, home literacy environment and reading achievement. Paper presented at the 4th IEA International Research Conference. 1-3 July 2010, Gothenburg, Sweden.
- Timkey, S. (2015). *The Influence of Parent Attitudes and Involvement on Childrens Literacy Achievement*. Education and Human Development Masters Theses. Paper 562.
- Trong, K., & Kennedy, A. (2006). Examining literacy, gender and the home environment in PIRLS 2001 countries. Paper presented at the 2nd IEA International Research Conference. 9-11 November 2006, Washington D.C., United States